

HÄPEÄ

I. Häpeän tilanteet.

Häpeän sanasto ei merkitse Raamatun kielessä aivan samaa kuin meidän kielessämme. Se liittyy läheisesti pettymyksen käsitteeseen pettymys. Maahan kaatuminen, alastomana oleminen, perääntyminen ja hyödyttömyys ovat kaikille häpeälle tyypillisiä tilanteita, mutta Raamatussa tämä tunne ulottuu kaikkeen kärsimykseen. Niinpä itse nälänhädän koettelemus (Hes. 36:30) ilmaistaan häpeän käsittein. Raamatun ajan ihminen kokee kaiken kärsimyksen toisten katseen alla; se saa osakseen muiden tuomion ja liittyy siksi häpeään. Häpeän ja tuomion käsitteet liittyvätkin usein toisiinsa: tuomio on hetki, jolloin tässä elämässä ja sen päätyttyä paljastuu kaikkien edessä ja jumalallisessa valossa, onko toivo ollut väärä vai oikea.

1. Häpeä ja tappio. Kaikkien nähden turvauduttiin voimakkaaseen tukeen, suunnitelmaan tai aseeseen, jotka pettävät tai osoittautuvat voimattomiksi. Kaatuessaan menettää kasvonsa; joutuu naurunalaiseksi. Häpeän käsite liittyy siis kiinteästi tukeen (Ps. 22:4 ff.; hepr. ”luottaa”), toivoon ja luottavaiseen uskoon, mikä selittää sen laajuuden. Tiedetään, että vanhurskas turvautuu Jumalaan; jos tämä osoittautuisi tehottomaksi, hän joutuisi häpeään. Tästä johtuu hänen toistuva rukouksensa, ettei hän joutuisi ”häpeään” (Ps. 25:2 f.; Ps. 22:6; vrt. Jes. 49:23). Kääntäen, kun väärät tuet, kuten farao (Jes. 20:5; Jes. 30:3 ff.) tai epäjumalat, tuomiossa raukeavat tyhjiin ja niiden olemattomuus käy ilmi, mielettömät punastuvat pettyneinä ja häpeään joutuneina (Jes. 1:29). He ”perääntyvät häpeissään” (Jes. 42:17; Ps. 6:11; Ps. 70:4). Heidän nöyryytyksensä on usein nähdä voittajana se, jonka he luulivat nähneensä nöyryytettynä (Viis. 2:20; Viis. 5:1 ff.) tai jonka he luulivat näkevänsä jonakin päivänä nöyryytettynä (Ps. 35:26).

2. Häpeä ja alastomuus. Vaatteettomuuden häpeä (1. Moos. 9:23) kuuluu niihin salaperäisiin tapahtumiin, jotka paratiisikertomus palauttaa ensimmäiseen syntiin. Kyse on epäjärjestyksestä johtuvan yksinäisyyden nousemisesta tietoisuuteen. Alastomaksi riisuminen on häpeä, joka langetetaan rangaistukseksi Israelin tyttärille tai muillekin (Hes. 23:29; Jes. 47:1 ff.).

3. Häpeä ja hedelmättömyys. Jokainen, joka ei millään hedelmällä perustele olemassaoloaan toisten edessä, on häpeän alainen. Näin on ennen kaikkea sen kohdalla, joka ei synnytä (Luuk. 1:25; 1. Moos. 30:23), ja myös sen, joka jää yksin ilman aviomiestä (Jes. 4:1).

4. Häpeä ja epäjumalanpalvelus. ”Häpeä” on lähes epäjumalan erisnimi (Baalin: 2. Sam. 2:8 hepr.). Sillä se on hauras ja pettava, valhe ja hedelmättömyys (Viis. 4:11; Jes. 41:23 f.; Jes. 44:19), kun taas Jahven kasvoin katsominen pelastaa häpeältä (Ps. 34:6).

II. Häpeältä pelastettu vanhurskas.

1. Jumalan kautta, Kristuksen kautta. Vanhurskasta vastaan hyökkää häpeä: hänestä käännytään pois (Jes. 53:3; Viis. 5:4; Ps. 69:8), ja hänet samastetaan häpeään (Ps. 22:7; Ps. 109:25). Hän kuitenkin tekee kasvonsa piikiven kaltaisiksi (Jes. 50:7; vrt. Luuk. 9:51). UT:ssa käytetään usein ilmausta ”olla häpeämättä” tai sen vastineita merkityksessä, johon sisältyy aktiivinen tahto uskoa ja siis toimia ja puhua häpeää pelkäämättä. Kristittyä odottaa häväistys (Matt. 5:11 f.), mutta hänen ei pidä hävetä Jeesusta eikä hänen sanaansa (Luuk. 9:26). Pyhä Paavali (Room. 1:16; vrt. 2. Tim. 1:8) ei häpeä evankeliumia; vaikka hän vielä odottaa tuomiota, joka antaa hänen toivolleen täyden vahvistuksen, hän pysyy lujasti tässä toivossa ja toimii ja puhuu sen mukaisesti. Tämä asenne on ”parresia” (kreik.): uskon kautta häpeästä vapautuneen ihmisen puheen ja toiminnan varmuutta (jotkut kääntävät ”arvokkuus”). Jeesukseen uskomalla häpeä torjutaan: ”Tällainen on hartaan toivoni odotus: mikään ei saata minua häpeään, vaan säilytän päinvastoin kaiken rohkeuteni ja... Kristus tulee kirkastetuksi ruumiissani...” (Fil. 1:20). Jeesus näet halveksi ensimmäisenä häpeää (Hepr. 12:2).

2. Veljellisen rakkauden kautta. Paavalin häpeää koskeva sanasto on hämmästyttävän rikas ja osoittaa, miten tärkeä asia se on apostolin herkkyydessä. Kuten VT:n ihmiset, Paavali tuntee koettelemustensa sosiaalisen ulottuvuuden (1. Kor. 4:13); niiden kautta hän tulee kokemaan niiden rakkautta, jotka eivät häpeä häntä (Gal. 4:14). Kirkko on ruumis, jonka minkään osan ei pidä hävetä toista (1. Kor. 12:23); Paavali kantaa Kristuksen häväistystä (Hepr. 11:26), ja Kristus kantoi meidän häväistyksemme eikä häpeä kutsua meitä veljiksi (Hepr. 2:11): tässä on tämän veljeyskäsityksen perusta. Se toimii ohjenuorana niitä kohtaan, joita voisi olla kiusaus halveksia (Room. 14:10).

PBp

Katso myös: → Luottamus I — Pettymys I 2 — fierte I — Juopumus I — silence 2 — solitude I — sterilite I